

15. Vi klimatväxlar tjänsteresor. Det innebär att kommunen har ett klimatväxlingssystem där klimatbelastningen från kommunanställdas flyg- och bilresor i tjänsten beräknas minst årligen och ges ett monetärt värde som speglar exempelvis samhällsekonomisk värdering. Avsatta medel för klimatbelastningen används (växlas) för att kunna stimulera önskvärda klimatinvesteringar och/eller driftåtgärder internt i organisationen.

Detta stödmaterial uppdaterades 2025-09-17

Inledning/bakgrund till löftet

Detta stödmaterial är framtaget för att hjälpa de kommuner som har antagit klimatlöfte 15: *Vi klimatväxlar tjänsteresor*. Materialet ger konkreta förslag på hur klimatväxling kan utformas i praktiken och inspiration till hur arbetet kan utvecklas vidare.

Klimatväxling är ett ekonomiskt styrmedel för att hantera klimatpåverkan från växthusgaser kopplade till kommunens transporter. Grundprincipen är att de aktiviteter som ger upphov till utsläpp beläggs med en avgift. Avgiften skapar ett finansiellt utrymme som används för åtgärder som i sin tur minskar utsläppen. På så sätt kan klimatväxling både förstärka befintligt arbete, till exempel genom en resepolicy, och påskynda omställningen till ett mer klimatsmart resande.

Vid klimatväxling används alltså de insamlade medlen till interna klimatåtgärder som minskar den egna organisationens utsläpp. Detta skiljer sig från klimatkompensation, som är vanligt i andra verksamheter. Klimatkompensation innebär att betala för utsläppsminskningar någon annanstans, exempelvis genom trädplantering, uppköp av utsläppsrätter eller satsningar på förnybar energi. Enligt Sveriges Kommuner och Regioners (SKR) tolkning av kommunallagen är det dock inte tillåtet att använda skattefinansierade medel till klimatkompensation.

Hur kommer vi i gång?

För att komma i gång med klimatväxling behöver kommunen ta ställning till följande:

- Avgiftsnivåer för transporterna
- Hur det ska administreras och redovisas
- Hur de insamlade avgifterna ska användas

Det finns många olika modeller för klimatväxling men den gemensamma grundpremissen är att aktiviteter, resor, beläggs med en avgift. Vad man väljer att avgiftsbelägga kan variera

men det vanligaste är att inkludera resor med flyg och bil, där bilresor inbegriper både tjänstebilar och privata fordon.

För att klimatväxlingen ska ge effekt behöver avgiften sättas på en nivå som är rimlig för organisationen. En för låg avgift ger liten nytta, medan en för hög kan bli en ekonomisk belastning. Avgiften kan och bör anpassas och revideras över tid.

För att uppmuntra till hållbara resval bör avgiften synliggöras vid bokning av resa eller vid ansökan om milersättning. På så sätt kan medarbetare överväga mer klimatsmarta alternativ. Om det inte är tekniskt möjligt att visa avgiften vid bokning kan annan kommunikation och återrapportering ha liknande effekt.

Kommunen har stor rådgivning i hur klimatväxlingsprogrammet ska utformas och man kan använda en kombination av olika upplägg. Nedan listas olika förslag:

Flygresor: För flygresor kan klimatväxlingen styras av antingen en förbestämd procentsats på biljettpriset, mängden CO₂ som resan genererar eller en fast avgift oberoende av biljettpris och CO₂-utsläpp. Nedan ges exempel på kompensationsmodell för flygresor.

<i>Inrikes</i>	<i>Utrikes</i>
+ 20%	+ 20%
+ 20%	+ 20%
+ 50%	+ 50 %
+ 25%	+ 15 %
1,5 kr/ kg CO ₂	1,5 kr/ kg CO ₂
1,5 kr/ kg CO ₂	1,5 kr/ kg CO ₂
1 kr/ kg CO ₂	1 kr/ kg CO ₂
400 kr (enkelresa)	800–1600 kr
200 kr (enkelresa)	400 (enkelresa)

Bilresor: Gällande utsläpp kopplade till bilresor används främst en avgift för antal kg CO₂ och/eller en kostnad per körd mil. Nedan ges exempel på kompensationsmodell för bilkörning.

<i>Klimatväxling för bil</i>
1,5 kr/kg CO ₂
1 kr/kg CO ₂
1 kr/mil (poolbil), 3 kr/mil (privat bil)

Välj hur klimatväxlingen ska administreras. Administrering kan ske på olika sätt och två alternativ är att man har ett system som bygger på ett respektive tre år.

3-årssystemet:

År 1: Resorna utförs och data samlas in om körsträckor, inköpt bränsle, flygresor med mera via resebyrå, ekonomi- eller inköpsavdelning.

År 2: Beräkna utsläppen och kostnaden för klimatväxlingen. Informera förvaltningar och bolag så att kostnaden kan planeras in i budgeten för år 3.

År 3: Klimatväxlingsavgifterna betalas in till ett centralt konto eller används direkt av förvaltningarna/bolagen för klimatåtgärder.

1-årssystemet:

Ett alternativ till 3-årssystemet är en årlig cykel. I början av året rapporterar bolag och förvaltningar föregående års inköpta drivmedel, körsträckor och flygresor. Efter första kvartalet sammanställs underlaget och enheterna betalar in till ett gemensamt klimatkonto, vanligtvis före sommaren. Budgeten baseras på tidigare års utsläpp för att skapa utrymme för klimatväxlingen. Årets siffror används som preliminär prognos och justeras när aktuella data finns.

Hur ska pengarna användas? Här presenteras två olika upplägg för hur de insamlade klimatväxlingspengarna kan användas:

- Avgifterna från klimatväxlingen betalas in till ett gemensamt klimatkonto där förvaltningarna/bolagen kan söka finansiering från för att kunna genomföra klimatåtgärder.
- Förvaltningarna/bolagen avsätter kostnaden för klimatväxlingen i sin egen budget för att genomföra klimatfrämjande åtgärder inom den egna förvaltningen/bolaget.

En fördel med att avgifterna samlas på ett gemensamt konto är att det möjliggör för fler att söka och få finansiering till klimatåtgärder. Vad pengarna kan användas till varierar stort.

En vanlig klimatförbättrande åtgärd att söka finansiering för är inköp av elcyklar, men även aktiviteter såsom utbildningar, inköp av mer klimativänliga fordon, studiecirkel, finansiering av tjänst för att arbeta med hållbara resor, nyplantering av träd, återbruksverkstad, lådcykelbibliotek etcetera är exempel på vad ett klimatväxlingsprogram kan finansiera.

Tips och fördjupning

- På Klimat 2030s hemsida, under Fokusområden Hållbara transporter finns bland annat en mall för tjänsteutlåtande. Där presenteras olika upplägg och kombinationer av avgiftsmodeller samt beskrivning av hur klimatväxling och beräkningar hanteras rent praktiskt: [Tjänsteutlåtande klimatväxling \(2022\)](#)
- Det finns även ett tjänsteutlåtande med fokus på Klimatväxling: [Tjänsteutlåtande klimatväxling](#)
- Beräkningsverktyg för att uppskatta utsläpp från flygresor: <https://www.transportmeasures.org/ntmcalc/v4/basic/index.html/>

Kontakt för frågor

Helena Lundström, helena.lundstrom@ivl.se